



SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišтво: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Zimski poučen tečaj v Mariboru.

(Iz severnega kota mariborske okolice.)

Ko sem v št. 47 „Slov. Gosp.“ čital, da se je ustanovil v Krškem na Kranjskem za kmečke mladeniče zimski poučen tečaj v svrhu nadaljne izobrazbe, sem bil s prva nekam prijetno iznenaden, posebno me je veselilo, ko sem čital, da se bo v tem tečaju tako važne, za sedanje razmere naše prevažne predmete poučevalo. In ko sem dotični članek prečital, vrivalo se mi je neprenehoma vprašanje: Ali je tak poučen tečaj pri nas na Štajerskem, recimo v Mariboru, nemogoč in nepotreben? So li morebiti naše izobraževalne razmere boljše in ugodnejše kot one na Kranjskem? Ta vprašanja so mi v enomer rojila po glavi, in temu uzrok ta članek.

Vednomer se toži, da naša narodna stvar noče in noče prav napredovati, kot bi morala; jadikaje se, posebno na raznih shodih in ob času vsakojakih volitev, da nam manjka na kmetih pravih izobraženih, in v vsem potrebnem dobro izurjenih in za narodno delo sposobnih kmetov — voditeljev. Če kje kaka volitev, vkljub še dokaj dobrim razmeram, za našo stranko izpodletela, se spet pravi: Ni bilo mož, ki bi vodili agitacijo, ki bi združili volilce; manjkalo je dobrih agitatorjev! Res! Naši voditelji vidijo sami nedostatke v našem taboru, ki nam povzročajo toliko občutnih porazov, a tega ne pomislijo in ne preudarijo, kako bi te neprilike odpravili, kako bi se tem nedostatkem prišlo v okom. Če n. pr. pogledamo, zakaj je še toliko lepih slovenskih kmečkih občin mariborskega okraja v nasprotnih rokah, ali pa če pomislimo, kako je mogoče, da ponekod nemškonačinjeni občinski „sekretarji“ neomejeno gospodujejo in vladajo

občine, če se v mnogih krajnih šolskih svetih oblastijo razni posilinemški gospodari, če torej vse to pazno premotrivamo, se moramo vprašati: Kako se naj to preinači, kako se naj takim nedostatkem odpomore? Po mojih, sicer skromnih mislih, bi se odgovor na ta vprašanja naj glasil: Odgovoriti si moramo za naše občine moče, ki bodo sposobni in v vsem potrebnem dovolj izurjeni, voditi naše avtonomne (samoupravne) zastope, voditi naše ljudstvo na kmetih; odgovoriti iz priprostega naroda faktorje, ki si bodo s potrebnim in temeljitim znanjem pridobili pri našem ljudstvu zaupanje in na ta način zaprli pot posilinemškim mazačem in zakotnim pisacem. Vzgojiti si moramo večše agitatorje!

Če si torej iz naših mladih kmečkih rodoljubov, iz naših mladeničev, odgojimo takih prepotrebnih mož, bo naše narodno delo gotovo mnogo boljše vspevalo, razni občutni udarci bodo izostali in boljše bodočnost nam je vsaj deloma zasigurana!

Vsak zaveden rodoljub pripoznava, da je izobrazba našega naroda takorekoč naš življenski pogoj. In baš to dobro vedo tudi naši nasprotniki. Zato se tako z vsemi močmi zoperstavljajo ustanovitvam šol za naše ljudstvo. Ne meščanskih, premalo kmetijskih, da še pravih ljudskih šol nam ne privoščijo. O kakih višjih učnih zavodih še niti govora ni. Ker nam torej od strani vladajočih organov ni skoraj upati v tem oziru boljših časov, a ker je izobrazba, izomika najno potrebna vsaj za del našega naroda, sezimo po onem sredstvu, ki ga nam nihče, še celo naši ljubozni nasprotniki, ne slavna vlada ne more zabraniti. Sezimo po — samopomoči!

„Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal“, pravi znani rek. Torej vi, ugledni rodoljubi,

odpomorite nam v tem oziru. Obračam se s prošnjo do naših izobražencev, do naše inteligence, da nam ista še to zimo ustanovi poučen tečaj, sličen onemu v Krškem. Upam, da bi se n. pr. v Mariboru našlo dovolj taceh rodoljubov, profesorjev, doktorjev, ki bi naše kmečke fante v potrebnih rečeh poučevali. Tak učni tečaj bi n. pr. naj obsegal te-le predmete: Občinsko tajništvo, občinsko pravo, glavni pojmi o naši postavitvi, o higijeni itd. Tak tečaj naj bi se vršil ob nedeljah, kajti tedaj se ga morejo naši fantje lažje udeležiti. Če bi se v Mariboru kaj sličnega priredilo, je gotovo, da bi mladeniči iz okolice n. pr. iz Ruš, Kamnice, Hoč, Slivnice, Št. Petra, Sv. Marjete, Sv. Kungote, Jarevine, Št. Ilja in drugod gotovo z veseljem se udeleževali takega poučnega tečaja. Upati je, da bi naše posojilnice v Mariboru, Jarevini in Št. Ilju tako podjetje podpirale, če bi bilo treba, saj skoraj edino naši kmečki žolji dajejo eksistenco tem zavodom. Torej rodoljubi, če vam je res mar bodočnost naša, če vam bije srce kaj za našega kmeta in njega obstanek, priredite tak zimski poučni tečaj še to zimo v Mariboru. Ne povprašujte se, če bi se kaj takega dalo izvesti, ampak kako bi se tako malo podjetje najbolje in najhitreje izvedlo! Besedam naj slede tudi dejanja!

V arca ljubljenih rojakov sejmo seme plemenitih rož, Da bomo narod poštenjakov, narod vrlih mož!

Branislav.

Politični ogled.

V državnem zboru se nadaljuje razprava o volilni spremembi. V imenu slovenskih poslancev je govoril dvorni svetnik Šuklje.

LISTEK.

Iver ne pade daleč od panja.

Hrvaški spisal Dav. Trstenjak. — Poslovenil B. Flegerič.

Mohamedanci pripovedujejo, da imajo svojega svetnika, kateri hodi po svetu sedaj v tem, sedaj v onem licu, toda nikoli v eigan-skem. Zahaja samo v poštene hiše in kamor pride, srečna je družina.

„Glej“, reče mi Ali-beg-Adži-Arifa, „odkar se mi je svetnik prikazal v štacuni, vse mi srečno izpada. Ta je tudi poštenjak! Zaželel je tudi turški cesar, da se mu prikaže svetnik v njegovi palači in utrdi srečo. Molil je Boga, vedel se pošteno, izpraševal svojo dušo, ne bi-li mu ostalo skrivno kako zlodejstvo, toda ne more ničesar najti, a o svetniku ni duha, ni glasu. V tej želji je cesar tudi ostareel. Poslal je glasnike po vsem svojem gospodarstvu. Glasniki so kričali po trgih: „Slušaj in poslušaj, dober človek! Kdor bi izprosil ali kako naredil, da pride svetnik v cesarjevo hišo, cesar bi mu dal silno blaga, a potem ga naredil častnega“. Glasnik je kričal, kakor je najbolje mogel, kričal je danes, kričal jutri,

a nikdo ni sam sebi zaupal. To je slišal neki hodža (turški duhovnik), človek dober in pošten, toda gola sirota, poln dobre dece. On ni nikoli nikogar tožil ali se komu zameril. Stiskala ga je briga zaradi toliko otrok, žene in ostarele matere. Slišal je on glasnika, kateri je toliko kričal in rekel: „Idem jaz k cesarju, pa ako ne naprosim svetnika, naj mi cesar vzame glavo, a družina mi ostane v dobrem življenju.“ To odloči in ide takoj v cesarjev dvor. Cesar ga lepo prička in ko je rekel, da mu treba za to 40 dni, razveselil se je cesar, kakor da ga je ogrelo solnce in je poslal njegovi hiši bogatih darov. Hodža se povrne v svoj dom, a glej, v hiši ti je bilo blaga in vsega v obilju. In sam reče svoji ženi: „Preveč je dobrega! Poklič in daj sirotam, podeli zdravemu in bolnemu!“ Otroci poskakujejo od veselja, oživela je tudi starica mati radi tolike sreče, dočim je hodža skrbelo, postil se je in molil Boga, kako bi ugodil cesarju. Pride štirideseti dan, a svetnika ni od nikod v cesarski dvor. Dvigne se hodža, pa pred cesarja. Cesar sedi v sijajni dvorani, a na levi in desni njegovi svetovalci. Za hodžo pride krasno dete, cesarski oblečeno in postoji kraj starca, svetovalca na skrajnem mestu.

„Svetli cesar!“ začnjenja hodža žalostno. „Svetnika ni. Prevarila me je nada. Krivec sem. Takaj je moja glava. Sodi!“ Cesar pogleda svetovalce, pa jih vpraša: „Kaj zasluži, kdor prevari cesarja?“

Prvi svetovalec začne: „Naj se razseka v kosce in vrže na križpotje. Tako bodi vsakemu, kdor prevari cesarja!“

„Kaj ti veliš na to?“ vpraša cesar hodžo. Hodža nagne glavo in povesi oči kakor da bi hotel reči: res, prav je tako! Vpraša cesar drugega svetovalca, a on reče ostro: „Jaz bi iz živega vzel kosti ter jih strl in stolkel v stopu in stresel pred djamijo *) in napisal: „tako bo vsakemu, ki prevari cesarja!“

Vpraša cesar tretjega. To je bil moder in blag stavec. Nikoli ni sodil preostro ali krivo, da ugodil cesarju, nego kakor je mislil, da je najbolje. On pogleda blago in mirno cesarju v oči ter reče tako-le: „Cesar! Nič ni sodniku lepšega na svetu, nego pravica. Gospodar! Hodža se je nadejal, da ti prinese največjo srečo, a ni čudo, kadar vse njegovo mesto govori: mi smo sirote. Nimamo pod Bogom ničesar, toda imamo voditelja, imamo

*) Džamija — turška cerkev.

Kmetje, širite svoj stanovski list!

Zahteval je, da se pustijo pomisleki, ki bi branili le nemško posest. Ampak vlada se naj ozira pri razdelitvi mandatov tudi na državne koristi. In te zahtevajo, da se vlada v prvi vrsti tudi pri razdelitvi mandatov ozira na jugoslovanske dežele, na narod slovenski in hrvaški. Hrvatje dajejo najboljše mornarje, ki jih pozna svet. In tudi Slovenci niso s krošnjami na hrbtih priberali v svojo sedanjo domovino.

Za ločitev zakona se je izrekel vodja liberalne stranke na Kranjskem dr. Ferjančič. Liberalci trdijo sicer nasproti nevednim ljudem, da so samo proti temu, da bi se duhovniki mešali v politiko, toda v istini hočejo razdreti vse katoliške naprave. Zdaj bodo totej najprej delali za razdruženje katoliškega zakona. Njihova želja je, da sme mož svobodno zapustiti ženo, kadar se je naveliča, in narobe tudi žena, če ji mož ne ugaja več. Kake posledice bi to imelo, je liberalcu vseeno.

Na Ogrskem je nastala čudna stavka. Stavci v tiskarnah nočejo več staviti onih časnikov, ki so pisali proti splošni in enaki volilni pravici. Pisali pa so tudi zares nesramno ter delavske stranke grdo zmerjali.

Na Srbskem se je med delavci začelo gibanje za splošno in enako volilno pravico. Delavci pretijo s splošnim štrajkom, če se jim vlada ne uda.

Nemiri na Ruskem. Iz Rusije dobajajo še vedno žalostna poročila. Vre povsod. Car baje ni več varen pred lastnimi sorodniki. Telesna straža se upira in celo carski sluge hočejo štrajkati. Edino zvesti so carju kozaki.

Japoneci po zadnji vojski dobro vedo, kaj pomeni velika vojaška moč, zato bodo znatno povečali stalno vojsko in posebno brodogradnjo. Port Artur bodo utrdili.

Na Angleškem je odstopil ministrski predsednik Balfour. Novo vlado sestavi Campbell Banermann.

Dopisi.

Gornja Polskava. (Občinske volitve, Štogerjeva stranka pogo-rela.) Pretečeni ponedeljek so se vršile pri nas občinske volitve, pri katerih je zmaga slovenska narodna kmečka stranka. Med izvoljenimi odborniki je osem zanesljivih narodnjakov, med ostalimi štirimi so trije pristaši Štogerja. S to volitvijo so zavedni slovenski volilci pokazali, da v Gornji Polskavi ni črešenj za Štogerja, naj jih gre rajši zobat gori na visoko Pohorje, k svojim Šmarčanom, katere — kakor je znano — kaj ljubko sprejme v svoji štacuni, ter se poln sladkosti suče krog njih. On že ve, zakaj! G. Štoger pozna kaj dobro njih šege in navade ter ve, da zlasti šmartinski lesotrzi zelo veliko drže na lepe in prijazne manire.

hodžo! Da svetnik ni prišel, kriv si ti, cesar. Delaj dobro, kakor da tudi svetnika ni. Gospodar, oprosti mu! Tvoje je oprostati, a ne sekati in zatirati."

Debelo pogledajo ostri svetovalci, cesar se zamisli, a med tem začne ono lepo dete z jasnim in blagim glasom:

"Cesar! to ti je prvi svetovalec in tvoj največji prijatelj. On ti je od tistih ljudi, kakoršnih je malo na svetu. Kakoršen je on, takšni so bili tudi vsi njegovi predniki. Oni tvoj prvi svetovalec, ki bi sekal in sekal, je bil v mladosti mesar, a tako tudi njegovi predniki. V krvi mu je ter bi ne samo klal, nego tudi sekal. A drugi, kateri bi vse v prah strl, je v svoji mladosti phal ječmen in drugo žito. Tega obrta so bili tudi njegovi predniki. Iver ne pade daleč od panja."

To reče in izgine, kakor da se je razplinalo. Cesar se začudi ter reče hodži: "Kam je izginilo tvoje lepo dete?"

"Ni to moje dete", odgovori hodža, "nego jaz sem mislil, da je tvoje, ker je tako lepo prišlo!"

"Jaz sem mislil", reče cesar, "da si je ti

Toda dragi čitatelj, pri teh občinskih volitvah se je nekaj čudnega zgodilo. Kaj pa, za božjo voljo? Glej, morda mi v prvem trenutku ne verjameš, če ti povem, da sta največja Štogerjeva ljubljena, namreč kovač Jurij Ceder in pa sedanji župan Franc Pivec strašno propadla z vsemi paukami in trompetami. Celo najljubši prijatelji so jih zapustili. O prešmentane citre... Dragi moj Jurij in France, kaj ne, pač resničen je pregovor: "Nehvaležnost je plačilo sveta!"

Ta velika ostudna nehvaležnost je silno užalostila posebno rahločutno srce kovača Cedra, ni mu dalo več pokoja ter je bojda popihal še tisti dan v zeleno Pohorje, krepčat se nad svežim planinskim zrakom. Seveda, mi bi mu svetovali, naj bi bil po nesrečni volitvi takoj spil kakšen liter prav dobre pristne črne; toda kovač Jurij Ceder je zaen kot strog abstinent ter je kot tak neizprosno sovražnik alkoholičnih (vpijanljivih) pijač.

Drugi pa pravijo, da je tisti dan zginil ter jo naravnost mahnil plakajoč tje v Slov. Bistrico k g. Štogerju, naznanjat tužno vest o strašnem propadu ter iskati za revno svoje srce prepotrebnega tolažila. G. Štoger ga je neki tudi očetovalsko milo sprejel, ga tolažil rekoč: "Naj se vendar pomiri, saj je bil po njegovi agitaciji od okr. šol. sveta pred kratkim izvoljen oglednikom gornjepolskavske šole. Naj še čaka tri leta in potem pride gotovo, kakor letos njegov zvesti prijatelj usajar Anton Hrašnik, tudi on v občinski odbor."

Ali se je razburjena kri dragega nam Jurija res pomirila ali ne, o tem pa drugokrat več.

Slava vsem zavednim slovenskim volilcem ter izražamo končno še to-le srčno željo: Ker so med izvoljenimi odborniki tudi nekateri slovenščine popolnoma zmožni v besedi in pisanju, naj se izvoli županom mož jeklen, ki bo vpeljal slovensko uradovanje in to dejstvo hočemo potem svoječasnno z burnimi "živijo"-klici zabeležiti v "Slov. Gospodarju".

Več volilcev.

Sv. Duh na Stari gori. (Otvoritev šole.) Dne 19. oktobra t. l. so č. g. župnik L. Kunce blagoslovili tukajšno novo štirirazredno šolo. Zbralo se je od blizu in daleč veliko število ljudstva in vsa šolska mladina, deklice v beli obleki z vencem na glavi. Nova šola je bila krasno okinčana in pokanje topičev je odmevalo daleč na okrog med Muro in Dravo. Č. g. župnik so imeli v cerkvi zanimiv in poučljiv govor o pomenu tega imenitnega dne, ko se preseli naša šolska mladina v to šolo, kjer se bo izobraževala in omikala v prid naše domovine. V šoli se je šolski vodja zahvalil g. župniku in njegovim spremljevalcem, gg. Fr. Stahecu, Mandeličku in Vuku, kateri so pri tej slavnosti sodelovali. Spominjal se je največjega šolskega dobrotnika, g. Fr. Hrašovca, nekdanjega duhovskega učenca, sedaj č. kr. okr. sodnika v pokoju, in

dovedel, ne bi-li me ganilo na milost; a veliki Bog, na vsem ti hvala, to je bil svetnik!"

Cesarju se zvedri lice, a prepadlo sta gledala ošabna svetovalca. Srečen je hodža, a tudi doslej poslednji svetovalec, kakor da solnce odseva. Tedaj cesar bogato nadari hodžo in reče:

"Kruta in sebična blapca, odidita, da vaju ne vidijo moje oči, a ti živa istina in dobroti", reče dobremu sodniku, "vsedi kraj mojega kolena."

"Cesarjevo je, oprostati", doda sodnik.

Od tistega časa ni cesar nikogar pogubil, a narod ga je ljubil še bolj.

Ko je cesar hotel končati svoje srečno cesarjevanje, vprašal je svojega dobrega svetovalca. "Častiti moj svetovalec! Jaz hočem oddati cesarstvo svojemuh sinu, pa povej mi, kakšen nauk bi mu dal?"

"Ko oddaš oblast", odgovarja svetnik, "reci mu: 'Sin! Imaš blaga, imaš topov, imaš pušek, imaš silno moč v vojski, toda zapomni si, da cesar z narodom caruje!'"

vseh, kateri so k stavbi nove šole kaj pripomogli ter zaključil govor s trikratnim "živijo"-klicem na Nj. Veličanstvo, na kar se je zapela cesarska pesem.

Prav vesel pa je bil konec svečanosti za ubožne otroke. Nastopil je g. Anton Lasbaber, nekdanj ubog duhovski učenec, sedaj srečen gospodar in posestnik velike trgovine v Seliških ter naznanil, da boče, spominjajoč se na svoje šolske čase, obdarovati ubožne otroke z obleko. In res, 22 dečkov in ravno toliko deklet je dobilo iz roke šolskega dobrotnika vsak po dva komada obleke, v skupni vrednosti do 100 kron. Veselje obdarovancev je bilo nepopisljivo. Blagemu dobrotniku pa kraj. šol. svet in šolsko vodstvo v imenu mladine izrekata za ta velikodušni dar najiskrenejšo zahvalo s pristavkom, da mu naj Vsemogočni podeli svoj blagoslov pri vsem njegovem podjetju ter mu ta dar povrne v obilni meri.

Sv. Barbara v Halozah. (Vinski sejem.) Na vabilo občinskega predstojnika g. Antona Korenjaka se je dne 27. novembra zbralo čez 40 vinogradnikov iz zavrčke in barbarske župnije in sklenili so jednoglansno, prirediti vinski sejem, kateri se bo vršil v četrtek, dne 14. grudnia t. l. tukaj pri Sv. Barbari. Da se stori vse potrebno, se je izvolil odbor 14 mož. Na dan sejma bodo omenjeni tudi preskrbeli vsakemu kupcu brezplačen voz z eno uro oddaljene železniške postaje. Možganjci in tudi nazaj, ako bodo le svoj prihod prej naznanili tukajšnemu občinskemu uradu.

Obiskovalci sejma torej ne bodo imeli ta dan nobenih stroškov, razven tistih na železnici, če že potem na sejmu kaj kupijo ali ne.

Se več! V prostorni dvorani bodo imeli posestniki svoje blago razstavljeno in na vsaki steklenici bo napisana množina, cena in označen bo tudi vrh, odkoder bo dotično vino. In če bi kupcu ne ugajalo samemu pečatiti, oziroma pretakati kupljenega vina, mu bo tudi to preskrbel odbor.

Če vpoštevamo te ugodnosti in naposled tudi to, da je zrastle letos tu izvrstna kapljica, bodo cene nizke in da bo gotovo čez 100 vinogradnikov ponujalo do 3000 hl in več pristnega in okusnega vina — pokvarjen in drugače slab pridelek bo od sejma izključen —, se je nadejati mnogobrojne udeležbe.

Sejem pa bo ugajal tako pridelovalcem, ker bodo na ta način hitreje spečali svoje blago, kakor tudi kupcem, ker bodo imeli ti brez posebnih stroškov mnogo različnega, a zajamčeno pristnega vina na razpolago.

Iz Gotovelj. (Občinske volitve.) Zadnji čas se je že mnogo pisalo in bralo o tukajšnjih občinskih volitvah. In vendar je širše občinstvo, ki ne pozna naših razmer, iz dosedajšnjih poročil še popolnoma na nejasnem. Iz dosedajšnjih poročil se je dalo sklepati, da je v nedavno še tako slovitih Gotovljah nenkrat prišlo zopet na površje nemčurstvo in da je bila zmaga narodne stranke s pomočjo vrlih Zalčanov s hudim naporom na vsej črti sijajna. Da se zadeva stvarno pojasni, je potisnilo tudi meni, kot vestnemu poročevalcu, pero v roke in prosim gospod urednik, da mi odstopite malo prostora v Vašem cenjenem listu.

V Gotovljah se pred nekaj leti za občinske volitve skoro nihče ni zanimal. Kaj pa tudi; narodnih nasprotnikov sploh ni bilo in vsa občina si je z roko v roki izvolila skoro vselej ravno tiste moče v občinski odbor, le če je ravno kdo izumrl ali drugače izstopil, izvolili so mu namestnika. In občinski odbor je s svojim varčnim gospodarstvom imel zaupanje svojih volilcev. Še le ko smo si s skupnim delovanjem priborili lastno ljudsko šolo, zasejal se nam je strankarski preprič. Okoličani so namreč zahtevali, naj se nova šola stavi precej daleč od vasi Gotovlje, da bi imeli njih otroci bližje v šolo. Vaščani pa so hoteli imeti šolo bližje vasi, ker je bila tukaj na razpolago zemlja za stavbišče, last občine; je stavbišče bližje farne cerkve, radi obiskovanja šolarskih sv. maš in pouka kateheta. In če je šola bližje vasi, je tudi bližje trga Žalec,